

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 53/2019-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. júla 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Petrom Troščákom, Hlavná 50, Prešov, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Košice I sp. zn. 21 P 111/2018 z 5. októbra 2018 a jemu predchádzajúcim postupom takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 53/2019-17 z 30. januára 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDACTED]

4. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom vyjadrení doručenom 21. júna 2019 vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci. Zároveň zotrval na dôvodnosti podanej ústavnej sťažnosti, pričom zopakoval svoje výhrady proti postupu okresného súdu a jeho napadnutému uzneseniu.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) účinného od 1. marca 2019, ktorý sa pri zachovaní právnych účinkov úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, použije aj na konania začaté do 28. februára 2019 (§ 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde), upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

6. Pre úplnosť ústavný súd uvádza, že vec bola pôvodne pridelená sudkyňi spravodajkyňi Marianne Mochnáčovej, ktorej funkčné obdobie sudkyne ústavného súdu uplynulo 16. februára 2019. Preto v súlade s čl. X bodom 2 písm. a) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“) bola vec prerozdelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Molnárovi a v zmysle čl. II bodu 3 rozvrhu práce bola meritórne prejednaná v druhom senáte ústavného súdu (avšak pod pôvodnou spisovou značkou, pozn.) v zložení, ako je uvedené v záhlaví tohto rozhodnutia.

II.

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu a jeho postupom, ktorý mu predchádzal.

9. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa, že okresný súd mu uložil poriadkovú pokutu v sume 500 € nezákonne. Túto námietku bližšie rozvádza do viacerých rovín. Prvou z nich je polemika, či bolo potrebné doručovať predvolanie na pojednávanie aj sťažovateľovi zastúpenému advokátom v danom type konania (o navrátenie dieťaťa do cudziny). Sťažovateľ v tomto smere tvrdil, že nebol riadne predvolaný s poukazom na § 110 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), pričom súdu oznámil aj adresu na území Slovenskej republiky, na ktorej sa bude v priebehu konania zdržiavať. Ďalej namieta, že v predvolaní doručenom jeho právnenmu zástupcovi absentovalo poučenie o možnosti uložiť poriadkovú pokutu. V neposlednom rade tiež tvrdil, že nebol včas predvolaný, keďže predvolanie na pojednávanie určené mu na 5. október 2018 bolo jeho právnenmu zástupcovi doručené 1. októbra 2018, teda nebola zachovaná lehota podľa § 33 ods. 2 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“). Vychádzajúc z uvedeného, sťažovateľ je toho názoru, že neboli splnené predpoklady na uloženie poriadkovej pokuty. V nadväznosti na svoju argumentáciu považuje odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu tiež za nedostatočné a arbitrárne, porušujúce jeho označené práva.

12. Ústavný súd ešte predtým, ako pristúpil k preskúmaniu napadnutého uznesenia okresného súdu, považoval za nevyhnutné opakovane poukázať na charakter tohto procesného inštitútu. Rozhodnutie o poriadkovej pokute je procesnou sankciou, ktorou je možné vynútiť si splnenie tých procesných povinností, ktoré napriek tomu, že došlo k ich účinnému uloženiu, splnené neboli. Základným predpokladom pre vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že konaním alebo opomenutím dôjde k sťaženiu postupu konania, t. j. nesplnením takej povinnosti dôjde k predĺženiu súdneho konania. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu (účastníkov konania), resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje, alebo ak by priebeh konania iným spôsobom sťažovali, predlžovali či dokonca marili. Súčasne je rozhodnutie súdu o poriadkovom opatrení svojou povahou procesným rozhodnutím s procesnoprávnymi dôsledkami len pre určité štádium civilného sporového konania; nestáva sa samo osebe predmetom konania, a nejde tak o rozhodnutie vo veci samej, ktoré by do práv a povinností strán sporu zasahovalo konečným spôsobom. Pokiaľ ide o výšku poriadkovej pokuty, tú určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, čo znamená, že pri stanovení sumy každej pokuty disponuje súd voľnou úvahou. Miera voľnej úvahy súdu však nie je absolútna, ale je obmedzená maximálnou možnou hranicou 500 €. Pôjde teda zväčša o pokuty v zanedbateľnej alebo bagateľnej výške (m. m. III. ÚS 152/2017).

13. Okresný súd v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia uviedol:

„1. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ] bol predvolaný na pojednávanie v zmysle § 127 CMP prostredníctvom svojho právneho zástupcu na pojednávaní dňa 24. 9. 2018

2. Podľa § 102 ods. 1 CSP, súd môže uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto sťažuje postup konania najmä tým, že...

b) sa nedostaví na súd, hoci naň bol riadne a včas predvolaný a svoju neprítomnosť neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami,...

3. Podľa § 102 ods. 2 CSP, výšku poriadkovej pokuty určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti; poriadkovú pokutu možno uložiť do 500 eur.

4. Podľa § 127 CMP - Ak navrhovateľ nie je zastúpený advokátom, musí uviesť adresu na doručovanie písomností v Slovenskej republike.

5. Menovaný sa svojim správaním vyhýba účasti na nariadenom výsluchu pred súdom pričom svoju neúčast' neospravedlnil včas aj napriek skutočnosti, že predvolanie bolo v zmysle zákona včas doručené jeho právnomu zástupcovi. Na základe uvedeného súd dospel k záveru, že menovaný sa úmyselne vyhýba účasti na pojednávaní a preto mu uložil poriadkovú pokutu vo výške 500 eur, nakoľko sa nedostavil na pojednávanie riadne a včas predvolaný. V zmysle ust. § 362 ods. 1 CSP a contrario, odvolanie voči uzneseniu o uložení poriadkovej nie je prípustné, nakoľko nie je uvedené medzi uzneseniami voči ktorým odvolanie prípustné je.

6. Podľa daného ustanovenia § 127 CMP, ktoré je *lex specialis* a teda sa vzťahuje výhradne na konanie o únosoch, je uložená osobitná procesná povinnosť navrhovateľovi v tomto konaní, ktorému sa ukladá uviesť adresu na doručovanie písomností v Slovenskej republike. Túto povinnosť však nemá, ak je v konaní zastúpený advokátom. Zákonodarca túto povinnosť zaviedol z dôvodu procesnej ekonómie a bezproblémového doručovania písomností v tomto konaní. Ide o osobitnú povinnú náležitosť návrhu nad rozsah všeobecných náležitostí uvedených v ustanovení § 25 CMP, pri absencii ktorej súd postupuje podľa § 129 CSP. Teda je zřejmé, že ak otec má právneho zástupcu má súd povinnosť doručovať písomnosti a to vrátane predvolaní len právnomu zástupcovi, ktorí je povinní o tom klient informovať z dôvodu procesnej ekonómie. Akýkoľvek iný výklad by zmaril účel zákona a minul sa teda účinkom potrebnej rýchlosti v danom konaní. Súd taktiež nepovažoval za dostatočné písomné vyjadrenia otca ani ústne vyjadrenia jeho právneho zástupcu nakoľko tento nemohol poznať vnútorné pohnútky a vedomie otca a teda skutočnosť, či otec vedel alebo nevedel o tom, že matka sa chystá s deťmi trvalo vysťahovať na Slovensko. Tieto informácie sú nevyhnutné pre riadne rozhodnutie v konaní nakoľko bez nich nebude mať súd objektívnu predstavu o tom či došlo alebo nedošlo k neoprávnenému premiestneniu. Preto súd konanie otca vyhodnotil za natoľko závažné, že voči nemu použil poriadkové opatrenie a uložil mu poriadkovú pokutu vo výške 500 eur nakoľko otec svojim konaním marí súdne konanie s obzvlášť citlivým obsahom a problematikou.“

III.

a) K vzťahom medzi § 110 CSP a § 127 CMP

14. Sťažovateľ poukazoval na znenie § 110 ods. 1 CSP a namietal, že dané ustanovenie Civilného sporového poriadku nebolo rešpektované, pretože aj v prípade, že má strana právneho zástupcu so splnomocnením na celé konanie a strana má osobne v konaní niečo vykonať, je potrebné doručovať písomnosť (v danom prípade predvolanie) aj priamo strane. Ústavný súd sa na tomto mieste prikláňa k extenzívnemu výkladu § 127 CMP (učinenému aj okresným súdom) v tom zmysle, že toto ustanovenie v pozícii *lex specialis* – vychádzajúc z osobitného charakteru návratového konania, a len pre toto konanie – modifikuje všeobecnou normou (§ 110 ods. 1 CSP) určenú požiadavku doručovania písomností v prípadoch, keď má osobne niečo vykonať navrhovateľ, priamo účastníkovi, a to bez ohľadu na skutočnosť, či je navrhovateľ zastúpený advokátom. Ak totiž zákonodarca zabezpečuje rýchlosť konania (ktorá má v danom konaní kľúčový význam), v prípade advokátom nezastúpeného navrhovateľa tým, že mu budú súdne písomnosti doručované výlučne na ním oznámenú adresu na území Slovenskej republiky (pričom v tomto druhu konania z povahy veci vyplýva, že adresa obvyklého pobytu navrhovateľa je mimo územia Slovenskej republiky), ústavný súd považuje za logické, aby aj v prípade navrhovateľa, zastúpeného advokátom, nebola rýchlosť postupu konania ohrozovaná doručovaním na adresu navrhovateľa v cudzine. Aplikácia *lex generalis* na danú situáciu by viedla k absurdnému záveru, že v prípadoch, ak ide o navrhovateľa s pobytom v cudzine, ktorý je zastúpený v návratovom konaní advokátom, je potrebné doručiť predvolanie na pojednávanie aj navrhovateľovi do zahraničia a v prípadoch v ktorých navrhovateľ s pobytom v cudzine nie je zastúpený advokátom, tak sa mu budú doručovať písomnosti (vrátane predvolania na pojednávanie) len na ním uvedenú adresu v Slovenskej republike. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že interpretácia na vec vzťahujúcich sa noriem bola v okolnostiach veci primeraná, zohľadňujúca špecifiká daného druhu konania a aj ústavne konformná.

15. Sťažovateľ sám v sťažnosti uviedol, že jeho právny zástupca bol na predchádzajúcom pojednávaní konanom 24. septembra 2018 okresným súdom výslovne poučený o tom, že „otcovi bude predvolanie zasielané na adresu jeho právneho zástupcu, ktorý mu potom toto predvolanie prepošle. Taktiež ukladá právnenmu zástupcovi otca, aby ho s termínom riadne oboznámil a aby mu oznámil, že jeho prítomnosť na pojednávaní je nutná.“. Vychádzajúc z uvedeného, možno konštatovať, že právny zástupca sťažovateľa mal vedomosť o tom (bez ohľadu na jeho právny názor), ako bude okresný súd procesne postupovať, a mal ako advokát aj povinnosť o tom informovať sťažovateľa. Napriek uvedenému právny zástupca sťažovateľa, účasť svojho klienta ani na pojednávaní konanom 5. októbra 2018 nezabezpečil, jeho neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami neospravedlnil a zotrval na svojom právnom názore týkajúcom sa povinnosti doručiť predvolanie na pojednávanie svojmu klientovi. Ústavný súd preto konštatuje, že procesný postup vo veci konajúceho súdu bol transparentný, predvídateľný, a preto ho nemožno považovať ani za prekvapujúci.

b) K adrese navrhovateľa na území Slovenskej republiky, oznámenej navrhovateľom súdu

16. Primárna adresa pobytu navrhovateľa je z povahy tohto konania v [REDAKOVANÉ]. Navrhovateľ síce uviedol v návrhu aj adresu v Slovenskej republike, ale nežiadal výslovne doručovať na túto adresu. Skutočnosť, že okresný súd v ďalšom postupe (predvolanie na pojednávanie, nariadené na 26. február 2019) doručil navrhovateľovi na ním oznámenú adresu, na ktorej sa má nachádzať na území Slovenskej republiky, ústavný súd nepovažuje bez ďalšieho za dôkaz (ako uvádza sťažovateľ) nesprávnosti dovtedajšieho procesného postupu okresného súdu pri doručovaní. Neprítomnosť sťažovateľa na predchádzajúcich pojednávaniach sám sťažovateľ odôvodňoval plnením pracovných povinností v [REDAKOVANÉ].

c) K včasnosti predvolania na pojednávanie

17. Sťažovateľ ďalej namietal, že predvolanie určené sťažovateľovi bolo doručené 1. októbra 2018 na termín pojednávania, 5. október 2018, a teda nebola zachovaná lehota podľa § 33 ods. 2 CMP, ktorá stanovuje, že predvolanie sa doručuje tak, aby mal predvolaný dostatok času na prípravu, spravidla najmenej päť dní pred dňom, keď sa má pojednávanie konať. Ústavný súd v súvislosti s touto námietkou konštatuje, že zákonodarca pri formulácii použil slovo „spravidla“, čo umožňuje v odôvodnených prípadoch predvolať strany aj v kratšej lehote ako päť dní v súlade s princípom procesnej ekonomie konania, ktorá je v danom type konania kľúčová. Navyše, právny zástupca bol prítomný na pojednávaní konanom 24. septembra 2018, ktoré bolo odročené na 5. október 2018, teda mohol s dostatočným predstihom informovať sťažovateľa o termíne pojednávania. Z materiálneho hľadiska možno konštatovať, že lehota podľa § 33 ods. 2 CMP bola naplnená. Právnemu zástupcovi bolo 1. októbra 2018 doručené predvolanie na pojednávanie určené sťažovateľovi, preto ďalšia námietka sťažovateľa, že „nemohol zamestnávateľovi v [REDAKOVANÉ] riadne preukázať existenciu prekážky v práci, na základe ktorej by ho zamestnávateľ mohol a musel uvoľniť z práce“, neobstojí. V okolnostiach prípadu právnemu zástupcovi nič nebránilo toto predvolanie doručiť sťažovateľovi v elektronickej podobe, resp. informovať ho o ďalšom procesnom postupe súdu bezprostredne po pojednávaní, uskutočnenom 24. septembra 2018. Vzhľadom na procesné postavenie sťažovateľa v predmetnom konaní (navrhovateľ, v záujme ktorého je čo najrýchlejšie vydanie rozhodnutia o navrátení maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu) a vychádzajúc z uznesenia, vyhláseného súdom na pojednávaní, ústavný súd považuje pasivitu právneho zástupcu sťažovateľa za nelogickú a kontraproduktívnu.

d) K nepoučeniu o hrozbe uloženia poriadkovej pokuty

18. Sťažovateľ ďalej namietal, že v predvolaní doručenom jeho právnemu zástupcovi advokátovi nebol poučený o možnosti uloženia poriadkovej pokuty. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že poučenie o možnosti uložiť poriadkovú pokutu v okolnostiach posudzovanej veci nebolo predpokladom jej uloženia s poukazom na úpravu § 160 ods. 3

písm. b) CSP, podľa ktorého súd neposkytuje stranám poučenia o ich procesných právach a povinnostiach, ak je strana zastúpená advokátom, čo bol nepochybne aj prípad sťažovateľa, a to najmä v kontexte toho, že sa sťažovateľ nedostavil ani na predchádzajúci termín pojednávania údajne z toho istého dôvodu, že nebol riadne predvolaný na pojednávanie, pretože mu nebolo doručené predvolanie do cudziny. Z uvedených dôvodov ústavný súd považuje aj túto námietku sťažovateľa za neopodstatnenú.

19. Ústavný súd ďalej v tejto súvislosti konštatuje, že nie je jeho úlohou prehodnocovať správnosť poriadkového opatrenia všeobecného súdu, a to ani v prípade, ak by s takým rozhodnutím nesúhlasil. Také rozhodnutie by v zásade malo byť nepreskúmateľné nielen nadriadeným súdom, pretože uvedený zákon takúto možnosť výslovne nepripúšťa (čl. 2 ods. 2 ústavy), ale malo by byť vzhľadom na bagateľnú povahu a ústavnoprávny rozmer vylúčené aj z prieskumu ústavným súdom. Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom. Takéto vybočenie, resp. neodôvodnenosť rozhodnutia však ústavný súd v prípade sťažovateľa nevzhladol. Jeho ústavná sťažnosť je v podstate len nesúhlasom s rozhodnutím všeobecného súdu. Z prednesených argumentov nevyplýva nič, čo by posunulo prejednávajúcu vec do ústavnoprávnej roviny. Možno preto konštatovať, že sťažovateľovi nebolo odopreté právo na súdnu ochranu a postup všeobecného súdu nevzbudzuje pochybnosti o jeho spravodlivosti. Z uvedených dôvodov sa ústavnému súdu javí sťažovateľovo tvrdenie o porušení jeho ústavných práv ako neopodstatnené, a to o to viac, ak prihliadne na skutočnosť, že celú situáciu primárne vyvolal sám tým, že sa opakovane nedostavil na určený termín pojednávania, hoci naň bol riadne a včas predvolaný a svoju neprítomnosť neospravedlnil včas vážnymi okolnosťami.

20. Vzhľadom na uvedené ústavný súd uzatvára, že nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým uznesením okresného súdu a základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46

ods. 1 ústavy ani právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavnej sťažnosti nevyhoveli.

21. Vzhľadom na nevyhovenie ústavnej sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. júla 2019